

Трикутник – див. *Геометрична символіка*.

Тринадцять – див. *Дванадцять*.

Трипільська символіка. Трипільська культура (культура Кукутені) є однією з важливих гілок європейської цивілізації. Вона набула найбільшого розквіту між 5500 та 2750 роками до н. е., розташовувалася між Карпатами та річкою Дніпром на території сучасних України, Молдови та Румунії, займаючи територію загальною площею понад 35 тис. км². Свою назву дістала від назви селища Трипілья на Київщині та назви села Кукутень у Румунії. Зберігаючи свій аграрний характер, трипільці залишили високомистецьку мальовану кераміку, глиняні статуетки, рештки будинків, одягу, оздоблення яких свідчить про сакралізацію побутових речей. Орнаменталістика трипільців розцінюється сьогодні як система знакових символів, зародки ієрогліфіки, яка так і не була остаточно сформована. На сьогодні відомо близько 300 знаків, які повторюються в різних комбінаціях. Остаточне трактування графічних символів, на думку дослідників, залежить саме від їх поєднання. Крім цього, символічне значення виявляють трипільські статуетки Великої Богині, бика, оленя, собаки. Збережені знаки-символи демонструють космогонічні уявлення

трипільців, розкривають відомості про їх життя й побут. На сьогодні не існує чіткої ідентифікації та систематизації символіки орнаментальних мотивів і пластики Трипілья-Кукутені.

Спиральний орнамент трипільської кераміки зберігає ідею про безкінечність руху Сонця. Д. Гуменна вважала, що в спіралі зашифрований міф про перехід з одного світу в інший, міф про вмирання-воскресіння всього живого. Ідея безкінечності й циклічності простежується в орнаментах на горщиках, варіюється в поєднанні з *хрестами* (єдність чоловічого й жіночого начал). Одним із поширених образних позначень спіралі в Трипільській культурі був *вуж/змія*, який, крім посуду, зображувався на жіночих статуетках найчастіше на грудях і животі, що підтверджує його значення як оберегу. Графічне позначення вужа/змії пов'язують і з чоловічою символікою, а подвійні спіралі символізують рівновагу протилежностей, що яскраво збереглося у відомому знаку «інь-янь».

Із солярною символікою пов'язане зображення *кола* та *хреста, що обертається*, – *сварги, свастики* як символів розвитку всесвіту, сонця, небесного вогню. При цьому сонце, що сходить, зображується прямою (правосторонньою) сваргою, а Сонце, що заходить, – оберненою (лівосторонньою). Колову забудову мали трипільські поселення,

що за формульним типом мислення відповідає небесному тлу, на якому розміщуються світила. Трипільські будинки із власною системою облаштування є мікромоделлю світу, порядок їх облаштування протиставлявся загальному хаосу. Трипільські протоміста могли утримуватися саме за рахунок окультурення рослин, а тому одним із поширених є символ засіяного поля, дерева (світового дерева) та символів, які сприяли успішному землеробству – дощу, життєдайної води, і склали систему категорій на позначення зародження, появи та існування життя. Тридність життєдайних сил у різних варіаціях (вогонь–вода–земля; сонце–зоря–місяць тощо) символізує *тризуб*, який є частиною *сварги*.

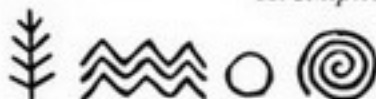
Образна символіка трипільських статуеток також пов'язується з родючістю, силою і можливістю народження (відродження) і має ритуальне значення. Жіночі статуетки, які отримали назву *Великої Богині*, символізують життя й родючість, означаються як Матір усього сушого, яка дає життя й оберігає. Культове призначення підтверджується й тим, що для їх виготовлення у глину додавали цілі чи перетерті зерна. Імовірно, такі жіночі статуетки виконували й роль оберегу, сприяли захисту родини.

Охоронна символіка жіночих статуеток демонструється в поєднанні із символікою плодючості,

міцності, чоловічого начала, яке відтворювалося в образах *бика*, *тура*. На трипільських пластинах у формі голови бика зображено жінку з піднятими догори руками. Бик, тур, їх роги пов'язані із сакральною метафорою молодого Місяця.

Символіка Місяця та можливі обряди жертвоприношення пов'язуються з образами *собаки*, які зафіксовані в трипільській розписній орнаменталі і представлені в глиняних виробах-статуетках.

Н.Смірнова

Трійця – це божественна тридність Бога-Отця, Бога-Сина і Бога-Духа Святого.

«Це початок усього... Це абсолютна незмінність, абсолютна необхідність справжнього буття... Бог є Трійця, і ця істина не може бути вилучена з будь-якого принципу, не може бути пояснена будь-якою «достатньою» причиною, бо немає ні початку, ні причини, що передує Трійці» (*Мистическое богословие*. – К., 1991. – С. 124).

Головним джерелом нашого знання про Трійцю є Пролог Євангелія від Іоана, за що автор тексту і отримав у православ'ї назву «Богослов».

З перших рядків Пролога Отець називається Богом, Христос – Словом, і Словом у цьому «початку», яке тут має не тимча-